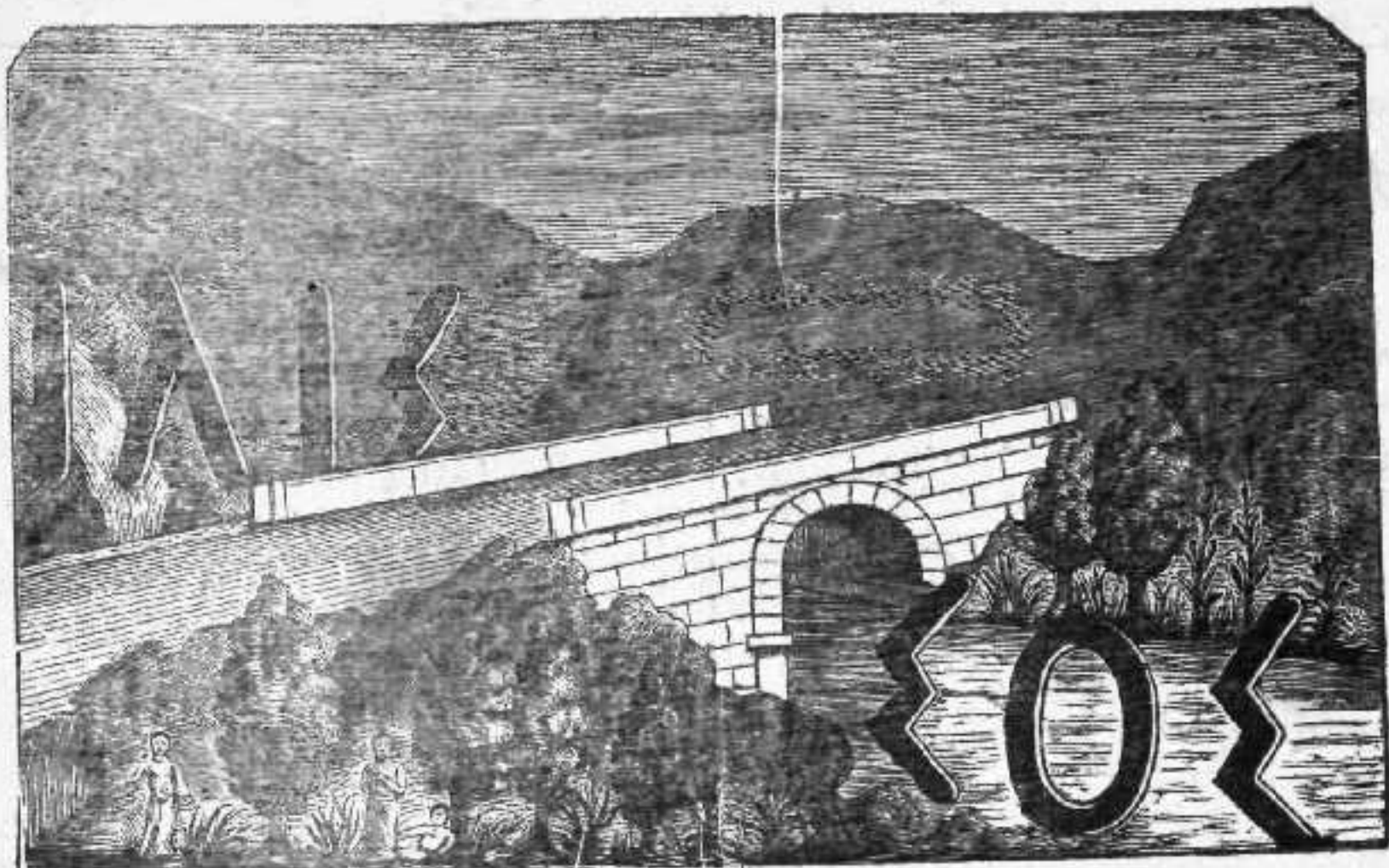

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Ἰουνίου 1870. | ΕΤΟΣ Γ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Δ'.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΤΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

(Ὑπόμνημα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ Φιλολο-
γικῷ Συλλόγῳ αὐτοῦ Πατριασός.)

Κύριοι,

Προτίθεμαι σήμερον νὰ ὁμιλήσω περὶ τινος οἰονεὶ ἐγκυκλίου ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἡμερομηνίαν α' 1819, κατὰ μῆνα Μάρτιον, ἐπινεμήσεως ζ' τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείου, πρὸς ἀπαξάπαντας τοὺς εὐλογημένους χριστιανοὺς ἀπευθυνομένης, ἧς πρὶν ἀναγνώσω τὸ κεῖμενον θέλω παρουσιάσει ὑμῖν σύντομόν τινα περίληψιν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ ἐγκύκλιος αὕτη περιέχεται ἐν τῷ περιοδικῷ αἰ Καλλιόπῃ, ὅπερ ἐξεδίδετο ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας ἐν 1819.

ἔται' ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εὔρον αὐτὴν ἐν τῷ γνω-
στῷ τοῦ Κ. Ἀγγελοπούλου συγγράμματι, τῷ διαλαμβάνοντι τὰ κατὰ τὸν Πατριάρχην Γρη-
γόριον, ἐπειδὴ πρὸς τούτοις τὸ περιοδικὸν αἰ Καλλιόπῃ κατέστη σπάνιον, ἀπεφάσισα νὰ διαταράξω τὸν ὕπνον τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγκυκλίου, ἀναγινώσκων αὐτὴν ἐν τῷ Φιλολογικῷ ἡμῶν Συλλόγῳ.

Μετὰ μακρόν τι καὶ πομπῶδες, κατὰ τὸ σύ-
νηθες, προσέμιον ὁ Πατριάρχης λέγων, ὅτι θέ-
λει συμβουλευσεὶ ὅσα ἀνάγκη οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταὶ νὰ ἐγκολποθῶσι καὶ οἱ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐπιστάται νὰ ἐνεργῶσιν, εἰ-
δοποιεῖ, ὅτι γινώσκει τὴν ἐνιαχοῦ περὶ τε τὰ Γραμματικὰ μαθήματα καὶ τὰς Λογικὰς καὶ Ῥητορικὰς τέχνας, περὶ τε τὴν Θεολογίαν, τὴν Πίστιν καὶ τὰς Νηστείας ἐπιπολάζουσας κατα-
φρόνησιν, τὴν ἐκ τῆς εἰς τὰ Μαθηματικὰ καὶ τὰς ἐπιστήμας ἀφοσιώσεως προερχομένην, ἐκ τῶν διαβολῶν δὲ ἀνδραρίων τινῶν ὑποθαλαπομένην.

Μετὰ ταῦτα, ἀντικρούων τὰ ἐπιχειρήματα

τῶν τὴν δυσκολίαν τῆς γλώσσης προβαλλόντων, σκοποὶ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ προτρέπει τοὺς φιλομαθεῖς νὰ μὴ ἀποδειλιώσῃ καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, μάλιστα δὲ διότι, πάντων τῶν βιβλίων τῶν πνευματεμφόρων πατέρων ἑλληνιστὶ γεγραμμένων, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ σκιρτημάτων νεανικῶν ἀνασταλτικὴ καὶ βουλευμάτων ἀνδρικῶν σταθμητικὴ εἶναι.

Ἐπειτα, διατεινόμενος, ὅτι ὠφελιμωτέρα τῷ Γένει ἢ παράδοσις τῶν Γραμματικῶν ἢ τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῶν Ἐπιστημῶν, ἐπιφέρει, ὅτι δὲν ὠφελεῖ νὰ μανθάνωσιν οἱ νέοι ἀλγέδρας, κύβους, κυδοκύνους κτλ. ὅταν, βαρβαρίζοντες καὶ σολοικίζοντες, ἦναι πρὸς τοῦτοις ἀνείδεοι καὶ τῶν τῆς θρησκείας, ὅπως οἱ ἐκ τῆς δυσκολίας τῆς ἑλληνικῆς, τὰς ἐπιστήμας συμβουλευόντες.

Προχωρῶν ἀποφαίνεται, ὅτι ὀργὴ Θεοῦ θέλει ἐπιπέσει κατὰ τῶν διδασκόντων τὴν κατάλυσιν τῆς Νηστείας, εἰσαγόντων δὲ κυδείας καὶ χαρτοφορίας.

Προτείνων μεταξὺ τῶν ἄλλων τὴν διαίρεσιν τῶν Γραμματικῶν σχολείων ἀπὸ τῶν τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῶν Ἐπιστημῶν, δογματίζει ὅτι δὲν πρέπει πρὶν τελειοποιηθῶσιν οἱ νέοι ἐν ταῖς Γραμματικαῖς νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὰ τῶν Ἐπιστημῶν σχολεῖα. Πλὴν ἐν ἐκείνοις διατρέχοντες, ἅς μὴ μανθάνωσι μόνον τὴν τέχνην τοῦ ὀρθῶς λέγειν καὶ γράφειν, ἀλλὰ τὴν τε τῶν ἡθῶν χρηστότητα καὶ τὴν τῶν πατροπαράδοτων δογμάτων κατήχησιν. Ἀναδεικνύετε, ἐπιφέρει κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τοὺς μαθητιῶντας χριστιανοὺς ἑλληνίζοντας τὰς φράσεις καὶ Ἑλλήνας χριστιανίζοντας τὰ δόγματα.

Ἐν τέλει δὲ τῆς ἐγκυκλίου ταύτης λέγεται, ὅτι ἡ τῶν παλαιῶν ὀνομάτων ἐπιφώνησις εἰς τὰ βκπιζόμενα βρέφη, καταφρόνησις τῆς Ἑλληνικῆς ὀνοματοθεσίας οὕσα, διόλου ἀπροσφυῆς τυγχίνει. Ἄς λείψῃ λοιπὸν ἡ κατάχρησις αὐτῇ, ἵνα ᾧσιν οἱ ἅγιοι προστάται τῶν νηπίων.

Τοιαύτη, Κύριοι, ἐν περιλήψει ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, ἧς ἀναγινώσκω νῦν τὸ καίμενον.

Γρηγόριος εὐέλφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης.

Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτῳ Πατριαρχικῷ Ἀποστολικῷ καὶ Οἰκουμηνικῷ Θρόνῳ ὑποκείμενοι Πανιερώτατοι Μητροπολῖται καὶ ὑπέρτιμοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπί-

και συλλειτουργοὶ καὶ ἐντιμώτατοι κληρικοὶ, εὐλαδέστατοι ἱερεῖς, εὐγενέστατοι ἄρχοντες καὶ τίμιοι προστώτες καὶ πρόκριτοι καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη, παρὰ Θεοῦ.

Περὶ ἐργον ἤθελε φανῇ καὶ περιττὸν ἀναμειβόλως, ἂν μέλλοντες νὰ ὁμιλήσωμεν ἐκκλησιαστικῶς περὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν κοινῶν τοῦ Γένους μας. Ἑλληνομουσιῶν, ἐφιλοτιμούμεθα νὰ προσιμιάσωμεν γενικοὺς ἐπαίνους τῆς παιδείας καὶ τῶν μαθήσεων, καὶ νὰ ἐπισωρεύσωμεν ἐνθουσίαματα ἀποδεικτικὰ καὶ ἐπιχειρήματα συστατικὰ τοῦ θεοδότη τοῦ χρημάτων τούτου· ἐπειδὴ καὶ ἐν ταῖς προλαβούσαις Πατριαρχίαις μας ἐφιλοτιμήθημεν νὰ ἐκτελέσωμεν ἐκκλησιαστικῶς ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἀπαρκίτητον χρέος εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἐκ τῆς παιδείας παντοίων ἀγαθῶν, καὶ εἰς προστασίαν κατάλληλον τῶν ἐπὶ καινῇ ὠφελείᾳ φροντιστηρίων, καὶ ἤδη βλέπομεν, χάριτι Θεοῦ, ἀναβάσεις χριστιανικῶν ἀρετῶν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀπανταχοῦ φιλοκάλων ὁμογενῶν μας, καὶ ζῆλον θερμότατον, οὐ μόνον εἰς ἐπιστάσεις τῶν ἀκμαζόντων σχολείων, ἀλλὰ καὶ εἰς σύστασιν νέων ἄλλων εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐν αἷς πρὸ πολλοῦ ἀπεσβέσθη τὸ τηλαυγέστατον τῆς παιδείας φῶς, τὴν ἀμάθειαν ἐν λόγῳ φυγαδευομένην, καὶ τὰς μούσας εἰς τὴν φίλην αὐτῶν πατρίδα εὐθύμως πάλιν ἐπαναστρεφούσας καὶ ὅλους τοὺς ἐν ἀληθείᾳ πεπαιδευμένους τοῦ Γένους τὴν καλὴν ἀμιλλαν ἀμιλλωμένους καὶ τὴν δυνατὴν πρὸς τοῦτο λόγους καὶ συγγράμμασι προεχομένους ἀντίληψιν, τὸ ὅποιον εἶναι εἰς ἡμᾶς ὕλη χαρᾶς ὑπερβαλλούσης καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιᾶσεως ἀφορμὴ πρόσφορος. Παραιτούμενοι λοιπὸν τῆς ἐν προσιμίοις ἀκαιροῦ ταύτης φιλοτιμίας, ἵνα μὴ καὶ λύχνῳ φανῶμεν κατὰ τὴν παροιμίαν δεικνύοντες τὸν μέγαν φωστῆρα, τὸν ἥλιον, προαγόμεθα εἰς τὸ νὰ συμβουλευώμεν πατρικῶς ὅσα εἶναι ἀνάγκη καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων νὰ ἐγκολποθῶσι, καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν τοιούτων κοινῶν πραγμάτων νὰ ἐνεργῶσι μὲ ὅλην τῆς ἀκριβείας καὶ προσοχῆς τῶν τὴν ἐκτασιν. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρασιωπήσωμεν ὅτι ἀντιπίπτοντα εἰς τὴν εὐχάριστον αὐτὴν ψυχικὴν μας διάθεσιν μερικὰ συμβαίνοντα ἀνηκεῖως, διακόπτουσι τὴν συνέχειαν τῶν ἐλπίδων μας, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὰς

ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὄρει τοῦ Ἀθωνος ἡσυχίους
 δατριβάς μας ἡκούομεν, καὶ ἤδη μετὰ τὴν ἐ-
 πανάκλησίν μας καὶ τρίτην ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου
 Πατριαρχικοῦ Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ
 Θρόνου ἐνίδρυσιν προσέβαλον πολλαχόθεν εἰς
 τὰς ἀκοάς μας· αὐτὰ δὲ εἶναι μερικὰ προσ-
 κόμματα σατανικὰ παρεμποδίζοντα τὰς προό-
 δους τῶν νέων εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀληθοῦς
 παιδείας καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τέλους
 αὐτῆς, ἔτσι τῶν χριστιανικῶν ἔργων τὴν κα-
 τάρθωσιν. Ἐπιπολάζει ἐνιαχοῦ μία καταφρό-
 νησις περὶ τὰ Γραμματικὰ μαθήματα καὶ διό-
 λου παράβλεψις περὶ τὰς λογικὰς καὶ ῥητορι-
 κὰς τέχνας, καὶ περὶ αὐτὴν ἐπὶ πᾶσι τὴν δι-
 δασκαλίαν τῆς ὑψηλοτάτης Θεολογίας, προσερ-
 χομένη ἐκ τῆς ὀλοτελοῦς ἀφοσιώσεως μαθητῶν
 ὁμοῦ καὶ διδασκάλων εἰς μόνον τὰ Μαθηματικὰ
 καὶ τὰς ἐπιστήμας, καὶ μία ψυχρότης περὶ τὰ
 τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν Πίστεως, καὶ ἀδιαφορία
 εἰς τὰς παραδεδομένας νηστείας, προκύπτουσα
 ἐκ τινῶν διεφθαρμένων ἀνδραρίων, τὰ ὅποια,
 καθὼς τὰ ζιζάνια μεταξὺ τοῦ καθαροῦ σίτου,
 οὕτω καὶ αὐτὰ μεταξὺ τῶν πεπαιδευμένων τοῦ
 Γένους ἀνεφύησαν, πλανώμενα ὑφ' ἑαυτῶν καὶ
 πλανῶντα τοὺς ἀφελεστέρους καὶ ἀπεριφράκτους
 τὴν διάνοιαν. Προβάλλουσιν οἱ πρῶτοι, ὅτι
 τῶν προγόνων ἡ Γλῶσσα, ἡ Ἑλλὰς ἐκείνη φω-
 νή, καὶ δύσκολος εἰς τὴν κατάληψιν καὶ ἔξιν
 καὶ τρόπον τινὰ περιττὴ εἰς τὸ Γένος τὴν σή-
 μερον, καὶ παρσισάγουσιν ἄλλοκότους τινὰς
 καινοτομίας καὶ νέας νομοθεσίας, ὥστε καὶ ἐ-
 τόλμησαν μερικοὶ, καθὼς ἐμάθομεν, νὰ ἀντι-
 στρατεύωνται ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ νὰ κινῶσι
 κατ' αὐτῆς γλῶσσαν ὑβρίστριαν καὶ ἀχάλινον.
 Περὶ αὐτῶν λοιπὸν συλλογισθέντες καθ' ἑαυ-
 τοὺς, συνεπεράναμεν, ὅτι ἡ δὲν ἐννόησαν καλῶς
 οἱ τοιοῦτοι ὅσα τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς πεπαι-
 δευμένων ἐγνωμάτευσαν περὶ Διαλέκτου Ἑλλη-
 νικῆς, καὶ ἀντὶ τοῦ νὰ γένωσι προσεκτικοὶ πα-
 ρατηρηταί, ἔγιναν τολμηροὶ καὶ κακόσχολοι
 παρεξηγηταί τῶν γνωμολογηθέντων, ἀδική-
 σαντες τὸ περὶ τὴν θεσπεσίαν αὐτὴν διάλεκτον
 ἱερὰν σέβας ἐκείνων τῶν ἀξιεπαίνων ἀνδρῶν· ἡ
 ἐννόησαν μὲν, μοχθηρία δὲ γνώμης παρεκτρα-
 πέντες, ἠθέλησαν νὰ φανῶσιν ἰδιαιτέρου συ-
 στήματος πρόαρχοι καὶ νὰ κατασταθῶσι διδά-
 σκαλοι αὐτοχειροτόνητοι καὶ ἰδιόρρυθμοι νο-
 μοθέται πραγματευόμενοι τὸ κέρδος τῆς ἰδίας
 τιμῆς μὲ τὴν πικρὰν τῶν λόγου ἀξίων διαβο-
 λὴν καὶ συκοφαντίαν, ὡς ἄλλοι Ζώϊλοι καὶ Ἀ-
 ρίσταρχοι, ἡ τέλος πάντων, ἀμαθεῖς ὄντες, με-
 ταχειρίζονται τὴν ἀπάτην κατὰ τὴν μυθευο-
 μένην ἁλώπεκα, διὰ νὰ συνεπισύρῃσι καὶ ἄλ-
 λους εἰς τὴν ὁμοίαν γελοιώδη κατάστασιν. Ἀ-
 ναμφιδόλως κάθε καλὸν περιστοιχεῖται μὲ πολ-
 λὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσπορα καὶ ἀ-
 νήρωτα δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν βίον, καθὼς ἡ
 πείρα τὸ ἀπέδειξε καὶ εἰς τοὺς παλαιούς χρό-
 νους καὶ τὸν χουσοῦν ἐκείνον αἰῶνα καὶ εἰς
 τοὺς μεταγενεστέρους μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ
 εἶναι μάρτυρες ὅσοι τὸ διεξοδικώτατον στάδιον
 τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν καὶ μαθήσεων διέ-
 τρεξαν καὶ διήθλησαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτ-
 τον. Ἀπειρίσιος εἶναι τῶντι ὁ πλοῦς καὶ ἀ-
 χανὲς τὸ πέλαγος τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς γλώσ-
 σης, καθότι δὲν καταγίνεται μόνον εἰς κλίσεις
 καὶ σχηματισμοὺς, καὶ ὀρθογραφίας, καὶ εἰς
 τὸν ἐπιπλοκὴν κατὰ λόγον καὶ σύνταξιν, ἀλλὰ
 καὶ κάλλος ἀπαγγελίας, καὶ μεταφορὰς ὀνομα-
 τῶν καὶ ὅσα τούτοις ὀρισμένα καὶ κύρια καὶ
 ἀναλύσεις, καὶ συνθέσεις, καὶ μεταφράσεις πρὸς
 ποικιλίαν καὶ ὕψος, καὶ μέγεθος, προθέσεων ση-
 μαινόμενα, εἶδη ἐπιρρήμάτων, ἐνεργείας καὶ πά-
 θη ῥημάτων, ῥυθμοὺς, μέτρα καὶ πάθη τῶν
 περὶ λέξιν ποιητικὴν ἐπαγγέλλεται, καὶ ὅσα
 ἄλλα οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος γραμματικοὶ διορί-
 ζουσι πραγματεύεται· ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν
 πρέπει νὰ ἀποδειλιῶσιν οἱ φιλομαθεῖς νέοι καὶ
 νὰ ἀπελπίζωνται, χειραγωγούμενοι μάλιστα
 ὑπὸ διδασκαλίας εὐμεθόδου καὶ ἀόκνως ἐπιμε-
 λούμενοι πρέπει νὰ ἦναι σταθεροὶ καὶ εὐέλπι-
 δες, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πλέον δυσκατέργαστα
 γίνονται δοῦλα τῆς ἐπιμελείας· πόσον δὲ εἶ-
 ναι ἀναγκαῖα ἡ γνῶσις τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσ-
 σης, καὶ κατὰ πόσους τρόπους εἰς τὸν βίον ἐ-
 πωφελής, μάλιστα τὸν ὀρθόδοξον, εἶναι καὶ
 τοῖς τυφλοῖς αὐτοῖς δῆλον, καὶν λέγωμεν ἡμεῖς,
 καὶν μὴ λέγωμεν, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ὄντων
 συγγεγραμμένων ὅλων τῶν θεοσόφων βιβλίων
 τῶν πνευματοεμφόρων Πατέρων καὶ διδασκά-
 λων τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὅλων τῶν ἱερῶν
 νόμων καὶ κανόνων, δι' αὐτῆς μόνον εἰς τὴν ἀ-
 ληθῆ κατανόησιν ἐκείνων διαπορθημεύμεθα, καὶ
 δι' αὐτῆς τὰ πρὸς Θεὸν ὅσα καὶ τὰ πρὸς ἀν-
 θρώπους δίκαια διδασκόμεθα· αὐτὴ μᾶς χειρα-
 γωγεῖ καὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ἡθικῶν συγ-
 γραμμάτων τῶν παλαιῶν ἐκείνων σοφῶν· καὶ
 εἶναι λοιπὸν ἐκ τούτου καὶ σκιρτημάτων νεα-
 νικῶν ἀνασταλτικῆ, καὶ ἀνδρικῶν βουλευμά-
 των σταθμητικῆ, καὶ ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων

τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων διδακτικῇ δι' αὐ-
τῆς οἱ πεπαιδευμένοι ἐπιβάλλουσι καὶ εἰς τὰς
μεταφράσεις τῶν λόγου ἀξίων δι' αὐτῆς ἐν τά-
ξει περαίνουσι τὰς περὶ διαφορῶν ὑποθέσεων
ἀλληλογραφίας δι' αὐτῆς καὶ πολιτικαὶ πρά-
ξεις ρυθμίζονται, καὶ ἀρεταὶ λογικαὶ καὶ πνευ-
ματικαὶ κατορθοῦνται αὐτὴν καὶ οἱ ἐκ τοῦ
Γένους πενόμενοι ἔχουσι γαλήνιον ὄρμον αὐτῇ
καὶ παρὰ πάντων τῶν σοφῶν Εὐρωπαϊῶν θαυ-
μάζεται καὶ κροτεῖται καὶ εἰς ἡμᾶς διεσώθη
μόνος πολύτιμος θησαυρὸς καὶ μόνον κειμήλιον
χαρακτηριστικὸν τῆς προγονικῆς εὐγενείας,
ὥστε παραλογίζονται προφανῶς καὶ ψεύδονται
ἀνυποστόλως οἱ στρεβλόχειροι ἐκεῖνοι καὶ τῶν
λόγων ἄτοποι κυδίσται καὶ παράδοξοι. Καί
κατὰ σύγκρισιν δὲ καὶ παράθεσιν εὐρίσκεται ἐ-
πωφελεστέρα τῷ Γένει καὶ ἀναγκαιοτέρα ἢ πα-
ράδοσις τῶν Γραμματικῶν ἀπὸ τὴν διδασκα-
λίαν τῶν μαθηματικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐ-
πειδὴ ἐκείνη συμβάλλει γενικῶς εἰς ὅλα ἢ τὰ
περισσότερα ἐπαγγέλματα, τῆς δὲ, εἰς ἄλλα
θεωρεῖται τὸ χρήσιμον διὸ καὶ ὅσον ἀπαιτεῖ
ἢ προκειμένη τοῦ Γένους κατάστασις πρέπει νὰ
παραδίδηται εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ ὅχι τὸ ἔρ-
γον νὰ γίνηται πάρεργον καὶ τὸ πάρεργον ἔρ-
γον, καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ χρήσιμον τοῦ ἀναγ-
καίου τὴν προτίμησιν ἐπειδὴ τίς ὠφέλεια,
προσκολλώμενοι οἱ νέοι εἰς τὰς παραδόσεις αὐ-
τὰς, νὰ μανθάνωσιν ἀριθμοὺς καὶ ἀλγέβρας
καὶ κύβους καὶ κυβοκύβους καὶ τρίγωνα καὶ
τριγωνοτετράγωνα καὶ λογαρίθμους καὶ συμβο-
λικοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς προβαλλομένας ἐλ-
λείψεις καὶ ἄτομα καὶ κενὰ καὶ δύναις καὶ δυ-
νάμεις καὶ ἑλξεις καὶ βαρύτητας καὶ φωτὸς
ιδιώματα καὶ βόρεια σέλα, καὶ ὀπτικά τινα,
καὶ ἀκουστικά, καὶ μυρία τοιαῦτα καὶ ἄλλα
τερατώδη, ὥστε νὰ μετρῶσι τὴν ἄμμον τῆς
θαλάσσης καὶ τὰς σταγόνας τοῦ ὕετοῦ καὶ νὰ
κινῶσι τὴν γῆν, ἐὰν αὐτοῖς δοθῇ πῇ στῶσι,
κατὰ τὸν Ἀρχιμήδην, ἔπειτα εἰς τὰς ὀμιλίας
τῶν βάρβαροι, εἰς τὰς γραφάς τῶν σόλοικοι,
εἰς τὰ τῆς θρησκείας ἀνειδέοι, εἰς τὰ ἥθη πα-
ράφοροι καὶ διεφθαρμένοι, εἰς τὰ πολιτεύματα
ἐπιβλαβεῖς καὶ ἄσημοι πατριῶται καὶ ἀνάξιοι
τῆς προγονικῆς κλήσεως; Εἰς τοιοῦτους παρα-
λογισμοὺς περιπίπτουσι οἱ τοῦ κόμματος ἐκεῖ-
νου, ὅσοι, προφασιζόμενοι τὰς δυσκολίας τῆς
Ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ ὡς περιττὴν αὐτὴν
καὶ ἄχρηστον προτείνοντες, συνελαύνουσι τοὺς
νέους εἰς μόνην τὴν ἐξακολούθησιν καὶ γύμνα-

σιν τῶν μαθηματικῶν, καὶ κακοβούλως ἐμπο-
δίζουν τὰς προόδους αὐτῶν εἰς τὴν ἀληθῆ
παιδείαν τὸ δὲ ἄλλο κόμμα τῶν ἀδιαφορη-
τῶν, οἵτινες τῆς πλατείας ὁδοῦ τῆς εἰς ἀπώ-
λειαν ἀγοῦσης καθηγεμόνες καὶ ὁδηγοὶ γίνον-
ται, διδάσκοντες μὲ τὸ παράδειγμα τῆς διε-
φθαρμένης διαγωγῆς τῶν τὰς καταλύσεις τῶν
παραδεδομένων νηστειῶν καὶ προσέτι τὰς κυ-
βείας, τὰς χαρτοφορίας καὶ πανουργοδιπλωμα-
τικούς τινας τρόπους καὶ μακιαβελισμούς, διὰ
νὰ προξενῶσι διχοστασίας καὶ διαιρέσεις μεταξὺ
τῶν εὐσεβῶν καὶ νὰ θριαμβεύωσιν αὐτοὶ, πράτ-
τοντες ἴδια τέλη καὶ σκοποὺς, καθὼς ἡκούσα
μεν. Αὐτοὶ οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες εἶναι
προφανεῖς λυμεῶνες, καὶ ψυχικῶς καὶ σωματι-
κῶς γίνονται εἰς τοὺς ἀφυλάκτους καὶ νωθροὺς
ἐπιζήμιοι εἶναι πεπαρρησιασμένοι παραβάται
τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων καὶ ἀποστολι-
κῶν διατάξεων καὶ ἂν δὲν προλάβωσι νὰ σω-
ρρονισθῶσι καὶ νὰ ἀφεθῶσιν ἀπὸ τὰς σαθρὰς
καὶ ἀντιθέους διδασκαλίας τῶν, θέλει ἐπέλθῃ
κατ' αὐτῶν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ὡς οὖν ἀπει-
θείας, καὶ θέλουν πειραθῇ τῆς ἀποτομωτάτης
ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, θεατριζόμενοι καὶ
στηλιτευόμενοι πανταχοῦ καὶ ὡς μέλη σεσηπό-
τα ἀποκοπτόμενη τῆς ὁλομελείας τῶν πιστῶν,
ἵνα μὴ ἡ λύμη αὐτῶν γίνηται διαδόσιμος εἰς τὰ
λοιπὰ υἱεαίνοντα μέλη τοῦ χριστιανικοῦ πλη-
ρώματος. «Οὐαὶ γάρ, φησι, τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ,
δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» καὶ «Καλὸν ἦν,
εἰμὴ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος» αὐτοὺς πρὸς
τὸ παρὸν τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς ἐλέγχους καὶ
περὶ τῆς μιᾶς καὶ περὶ τῆς ἄλλης τῶν καινο-
τομούντων φατρίας ποιούμεθα, ἅμα μὲν περι-
μένοντες τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν καὶ μεταμέ-
λειαν, ἅμα δὲ καὶ δίδοντες νύξιν εἰς τοὺς ἀλη-
θεῖς τοῦ Γένους πεπαιδευμένους καὶ γνησίους
τῆς εὐσεβείας λατρευτὰς καὶ θεράποντας διὰ
νὰ διαλύωσι τὰς σατανικὰς αὐτῶν πλεκτάνας,
ὡς ἀραχνώδη ὑφάσματα. Ἀποτείνοντες δὲ τὸν
λόγον πρὸς τε τοὺς κατὰ τὸπον ἀρχιερατικῶς
προϊσταμένους ἀγαπητοὺς ἐν πνεύματι ἀδελ-
φοὺς, πρὸς τοὺς ἐν διδασκαλικαῖς καθέδραις
τῶν κατὰ μέρος Ἑλληνομουσείων γνησίως δια-
πρέποντας, πρὸς τοὺς φιλομαθεῖς νέους, πρὸς
τοὺς ἐπιτρόπους καὶ ἐπιστάτας τῶν κοινῶν,
καὶ πάντας ἀπλῶς τοὺς ὁμογενεῖς, τὰ γνήσια
καὶ εὐπειθῆ τέκνα τῆς κοινῆς μητρὸς ἀγίας
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ὑπαγορεύομεν πατρι-
κῶς καὶ ἐντελλόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα συνο-

δικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων Ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ τὰς σαθράς ἀντιθέους διδασκαλίας τῶν εἰρημένων νὰ μισήτε καὶ νὰ ἀποστρέφησθε, διακρίνοντας αὐτοὺς, ὡς ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον, καὶ τὸ πῦρ μακρόθεν ἐκ τοῦ καπνοῦ. Ἰὸς ἀσπίδος ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν εἶναι κεκρυμμένος ἐτοιμος νὰ διαφθεῖρῃ τοὺς ἀστηρίκτους περὶ τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην εὐμάθειαν καὶ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον: Βλέπετε καὶ προσέχετε ὅσον τὸ δυνατόν, ἵνα μὴ συλλαγωγῆσθε ὑπὸ τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν καὶ τερατολογίας καὶ ἐκτραχηλίζησθε κατὰ μικρὸν ἀπὸ τὰ ὄργια τῆς ἀληθοῦς παιδείας, ἣν καὶ οἱ γνήσιοι τοῦ Θεοῦ θεράποντες καὶ πνευματέμφοροι Πατέρες μυηθέντες, διαλάμπουσιν ὡς ἀστέρες πολύφωτοι εἰς τὸ νοητὸν στερέωμα τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ἡ ἐπαπειλουμένη ἐκ τῆς ψευδοδιδασκαλίας ζημία, δὲν εἶναι μόνον ἡ τῆς προγονικῆς Δαλέκτου κατάργησις, ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τὴν ἀμώμητον Πίστην ψυχρότης, ἡ λεληθότως προξενουμένη ἐκ τῆς ἀκαταληψίας ὅλων ἐπίσης τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων καὶ ἡ διαφθορά τῶν ἡθῶν. Ἀναγκαιότατον εἶναι ἔνθα καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος εὐχερῆς καὶ ἀρμόδιος νὰ διαιρεθῶσι τὰ Γραμματικά σχολεῖα ἀπὸ τὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ Μαθηματικῶν, καὶ νὰ γίνωνται κεχωρισμένως ἐν μέρει αἱ παραδόσεις, διὰ νὰ μὴ λαμβάνωσιν ἐκ τοῦ προχείρου ἀφορμὴν οἱ νέοι, καὶ φεύγοντες ἀπὸ τὰς τάξεις τῶν Γραμματικῶν, προσκολλῶνται εἰς τὰς ἄλλας· εἰδὲ καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, νὰ γίνωνται ἐν τάξει αἱ παραδόσεις, καὶ μήτε οἱ μαθηταὶ νὰ ἔχωσιν ἀπόλυτον ἄδειαν πρὸ τῆς τελειοποιήσεως τῶν εἰς τὰ Γραμματικά νὰ προσέρχωνται εἰς τὰς μαθήσεις καὶ ἐπιστήμας, μήτε οἱ διδάσκαλοι νὰ τοὺς δέχωνται ἀκαταρτίστους καὶ ἀνασκήτους, βαρβαρίζοντας ἔτι καὶ σολοικίζοντας, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς τέχνης χωλαίνοντας· ἐπειδὴ τοιοῦτοι ὄντες οἱ προσερχόμενοι δὲν δύνανται νὰ εὐδοκίμωσιν ἀναλόγως, ὥστε καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς διδασκάλοις νὰ προξενῶσι δίκαιον κλέος καὶ αὐχνημα· ὅφ' οὗ δὲ γένωνται ἐγκρατεῖς τοῦ καθ' Ἑλληνας λόγου, καὶ γυμνασθῶσιν ὅσον ἀρκεῖ καὶ εἰς τὰς Λογικὰς καὶ Ῥητορικὰς τέχνας, τότε ὡς ἀνοίγωνται ἐλευθέρως αὐτοῖς καὶ τὰ προαύλια τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὅλης ἐν γένει τῆς Φιλοσοφίας καὶ προχωρήτωσαν καὶ εἰς

ἐκεῖνα κατὰ τάξιν καὶ βαθμὴδόν· καὶ ἡ παράδοσις δὲ τῶν Γραμματικῶν νὰ μὴν ἔχῃ βάσιν τὴν τέχνην τοῦ ὀρθῶς λέγειν καὶ γράφειν, ἀλλὰ νὰ ἐνασχολῇται καὶ περὶ τὴν χρηστότητα τῶν ἡθῶν καὶ τὴν κατήχησιν τῶν πατροπαραδότων δογμάτων, ἰδιαιτέρας περὶ τούτου γενομένης ὑπὸ τῶν διδασκάλων τῆς Θεολογικῆς ἀναπτύξεως, καὶ ἀπλῶς ἅλατι πνευματικῶ νὰ ἦναι ἡρτυμέναι αἱ διδασκαλαί, τῶν διδασκάλων καὶ αἰχμαλωτίζουσαι πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑποταγὴν τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, νὰ ἀναδεικνύωσι τοὺς μαθητιῶντας Χριστιανούς Ἑλληνίζοντας τὰς φράσεις, καὶ Ἑλληνας Χριστιανίζοντας τὰ δόγματα, τὰ ἥθη καὶ τοὺς τρόπους. Ταῦτα πατρικῶς συμβολεύομεν καὶ ἀμεταθέτως ἐπιτάττομεν, διὰ νὰ ἐνεργῶνται ἀπαραλλάκτως μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν, μάλιστα ὑμῶν τῶν συναδελφῶν ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν κατὰ τόπους προκρίτων τῶν ἐγκεχειρισμένων τὴν ἀναγκαίαν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν κοινῶν χρέος ἰδιαίτερον ἀπαραίτητον εἶναι ἡ χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ σύστασις τῶν ὁροθετηθέντων εἰς τὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν σας σχολεῖα διὰ τὴν ἀρίστην ἁρμονίαν καὶ θεοφιλῇ τάξιν αὐτῶν, καθὼς καὶ ἡ ἐξωσις ἀπ' αὐτῶν τῶν κακοήθων ἐκείνων, ὅσοι, ἐχθροὶ ὄντες ἀδιάλλακτοι τῆς βελτιώσεως καὶ τοῦ Τιμίου Χριστιανικοῦ πολιτεύματος τῶν ὁμογενῶν, γίνονται μὲ τὰς παραλελογισμένας διδασκαλίας των καὶ τοὺς διεφθαρμένους τρόπους τῆς ζωῆς των ψυχρότητος αἷτιοι περὶ τὴν Γραμματικὴν παιδείαν, καὶ ἀδιαφορίας περὶ τὰ Ἱερὰ καὶ σεβάσματα, μετακινοῦντες ὅρια ἀρχαῖα ἃ ἔθεντο οἱ Πατέρες ἡμῶν· καθότι ἂν δὲν μεταπεισθῶσι καὶ δὲν θελήσωσι νὰ μεταβάλωσιν ἥθη καὶ φρονήματα, πρέπει νὰ ἀποβληθῶσιν ἐξάπαντος, ὡς προσκόμματα καὶ πέτραι σκανδάλων, κατὰ τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. «Ὁδοποιήσατε γὰρ, φησι, τῷ λαῷ μου καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε, ἵνα μηδὲν ᾖ σκῶλον, μηδὲ κώλυμα τῷ λαῷ τῆς θείας ὁδοῦ καὶ εἰσόδου.» Καὶ ἡ κατὰ καινοτομίαν παρὰ ταῦτα εἰσαχθεῖσα τῶν παλαιῶν Ἑλληνικῶν ὀνομάτων ἐπιφώνησις εἰς τὰ βαπτιζόμενα βρέφη τῶν πιστῶν, ὡς ἠκούσαμεν, λαμβανομένη ὡς μία καταφρόνησις τῆς Χριστιανικῆς ὀνοματοθεσίας, εἶναι διόλου ἀπροσφυῆς καὶ ἀνάρματος· ὅθεν ἀνάγκη ἡ Ἀρχιερωσύνη σας νὰ διαδώσῃτε παραγγελίας ἐντόνους εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν

σας, καὶ νοθεσίας πνευματικὰς εἰς τοὺς εὐλογημένους ἐπαρχιώτάς σας, διὰ νὰ λείψῃ τουνευθεν καὶ ἡ κατάχρησις αὐτῇ, καὶ ἀφεθέντες τῆς ἀκαίρου καὶ μηδὲν ἐχούσης τὸ χρήσιμον φιλοτιμίας καὶ ἐπιδείξεως οἱ γονεῖς καὶ ἀνάδοχοι νὰ ὀνομαστοθετώσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας καὶ μυστικῆς ἀναγεννήσεως τὰ εἰθισμένα ταῖς εὐσεβέσιν ἀκοαῖς πατροπαράδοτα Χριστιανικὰ ὀνόματα τῶν ἐγνωσμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῶν ἐνδόξως ὑπ' αὐτῆς ἐορταζομένων Ἀγίων, διὰ νὰ ᾖναι ἔφοροι καὶ φύλακες τῶν βαπτιζομένων νηπίων καὶ ταχεῖς καὶ ἀδιάλειπτοι χορηγοὶ τῆς χάριτος αὐτῶν εἰς τὰς μετὰ πίστewος ἐπικλήσεις. Γινώσκοντες δὲ κοινῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν προστασίαν ἀένναον καὶ ἐτοίμην εἰς διατήρησιν ἀπαράτρεπτον τῶν προταθέντων, ὀφείλετε θαρρούντως ν' ἀναγγέλλητε ἐν παντὶ καιρῷ καὶ νὰ δηλοποιῆτε ἐν γραφῇ ἀληθείας τὰ διατρέχοντα, ἵνα διὰ τῆς ὑπεροχῆς πνευματικῆς δυνάμεως, τῶν ἐπιπροσθούντων διαλυομένων, συντηρῆται καὶ ἡ ἡθικὴ τῶν ὁμογενῶν κατάστασις, καὶ ἡ τῶν σχολείων εὐρυθμία οἴασου, θολερὰς ἐπιμιξίας ἐλευθέρᾳ καὶ πανταχόθεν ἀβλαβῆς καὶ διὰ τῆς κοινῆς ὑμῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐλλογίμων διδασκάλων φιλοπόνου ἐπιμελείας καὶ φιλοτίμου καλλιέργειας καρποφορῶσιν εἰς ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν καρπὸν γενναῖον καὶ ὠραῖον, ψυχικὸν ὁμοῦ καὶ σωματικόν, Θεῷ εὐάρεστον, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Γένους, κοινὸν ἔπαινον τοῦ ὀνοματός σας, εὐκλειαν τῆς πατρίδος καὶ ἡμετέραν πνευματικὴν εὐφροσύνην διηνεκῇ, καὶ παντοτεινὴν χαρὰν ἀνεκλάλητν. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος, καὶ ἡ εὐχὴ καὶ ἡ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

αἰωθ'. κατὰ μῆνα Μάρτιον. Ἐπινεμήσεως ζ'.

† Ὁ Πατριάρχης Κ/πόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
Ἀποφαίνεται.

† Ὁ Καισαρείας ΙΩΑΝΝΙΚΙΟΣ.

† Ὁ Ἡρακλείας ΜΕΛΕΤΙΟΣ.

† Ὁ Νικομηδείας ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

† Ὁ Βερροίας ΖΑΧΑΡΙΑΣ.

† Ὁ Ἀγγύρας ΜΕΘΟΔΙΟΣ.

† Ὁ Βιζύης ΙΕΡΕΜΙΑΣ.

† Ὁ Μαρωνείας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

† Ὁ Σίφρου ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.

† Ὁ Δυρραχίου ΣΑΜΟΥΗΛ.

† Ὁ Ἐφέσου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

† Ὁ Κυζίκου ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ.

† Ὁ Δέρκων ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

† Ὁ Κρήτης ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.

† Ὁ Σοφίας ΘΕΟΦΑΝΗΣ.

† Ὁ Ἀγχιάλου ΕΥΓΕΝΙΟΣ.

† Ὁ Σκοπίων ΑΝΘΙΜΟΣ.

† Ὁ Δεβρῶν ΔΟΣΙΘΕΟΣ.

† Ὁ Προικοννήσου ΝΙΚΗΦΑΡΗΣ.

Ν. Δ. ΛΕΒΙΔΗΣ.

(Ἔπονται αἱ παρατηρήσεις.)

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΠΕΤΗΡΙΔΟΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΕΝΘΑΡΡΥΝΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΩΝ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

(Ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ).

— Annuaire de l' Association pour l' encouragement des études Grecques en France.
4e Année 1870.

Κύριοι,

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐπιγραφὴ βιβλίου ἀγκώδους, ὅπερ ὁ ἐν Γαλλίᾳ σύλλογος πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων μεθ' οὗ ἔχομεν πρὸ καιροῦ συνάψει σχέσεις, ἔπειψε πρὸς τὸ ἡμέτερον Γραφεῖον.

Τὸν Σύλλογον πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Γαλλίᾳ πάντες ὑμεῖς ἀπὸ καιροῦ βεβαίως γινώσκετε· ἰδρυθεὶς τῷ 1867 ὑπ' ἀνδρῶν τὰ πρῶτα μὲν φερόντων παρὰ τῇ Γαλλικῇ φιλολογίᾳ, πεφιλμένων δ' ἰδίᾳ ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι, σκοπὸν προτίθεται τὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Γαλλίᾳ καὶ τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀναζωπύρωσιν τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλλ. γλώσσης αὐτάθι. Βαίνων ἤδη πρὸς τὸ τέταρτον ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἔτος ὁ Σύλλογος οὗτος, ὁμολογουμένως πολλὰ κατάρθωσεν ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ διαστήματι, ἐφ' ᾧ καὶ δικαίως τὴν ἡμετέραν προσείλκυσε εὐγνωμοσύνην. Ἡ προκειμένη ἐπετηρὶς, ἥς ἀνάλυσιν σύντομον προτίθεμαι νὰ ἀνελιξῶ ἀπόψε ἐνώπιον ὑμῶν, περιλαμβάνει τὰς ἐργασίας τοῦ Συλλόγου, ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1869 μέχρι τοῦ Ἀπριλίου 1870,